

04.03.2020
La Nr.

Nr. 04-2/3
din

*Domnului Pavel VOICU
Ministrul Afacerilor Interne*

*Doamnei Viorica DUMBRĂVEANU
Ministrul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale*

***Propunere de perfecționare a legislației
în temeiul art. 27 lit. a) din Legea nr. 52 cu privire la Avocatul Poporului***

Potrivit articolului 27 lit. a) din Legea nr. 52 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), Avocatul Poporului prezintă subiecților cu drept de inițiativă legislativă propuneri și recomandări de perfecționare a legislației în vederea eliminării cauzelor și condițiilor ce creează premise pentru încălcarea drepturilor și libertăților omului.

Urmare examinării adresării AO "Centrul de Drept al Avocaților", care acordă asistență solicitanților de azil, refugiaților și persoanelor apatride pe teritoriul Republicii Moldova, Ombudsmanul a constatat unele imperfecțiuni a cadrului normativ, în contextul asigurării dreptului la asistență medicală solicitanților de azil, inclusiv pentru persoanele care fac parte din grupurile vulnerabile.

Propunerea are drept scop perfecționarea unor prevederi din Legea privind azilul în Republica Moldova nr. 270/2008 și Legea nr.1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală.

În conformitate cu prevederile art.3 din Legea privind azilul în Republica Moldova nr. 270/2008 solicitant sau solicitant de azil este considerat străinul care a depus o cerere de azil, nesoluționată încă prin decizie irevocabilă.

Articolul 28 lit. o) prevede că solicitantul de azil beneficiază de dreptul de a primi asistență medicală primară și de urgență, conform legislației în vigoare, iar potrivit articolului 30 alin. (1) solicitanții de azil sunt asigurați, în conformitate cu legislația în vigoare, cu asistență medicală urgentă la etapa prespitalicească în caz de stări acute care pun în pericol viața. În alin. (4) din articolul 30 este prevăzut că **solicitanții de azil minori** beneficiază de asistență medicală în aceleași condiții ca și minorii cetățeni ai Republicii Moldova.

Analizând prevederile Legii nr.1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, se constată că solicitanții de azil ce fac parte din categoriile vulnerabile nu se regăsesc în lista persoanelor pentru care Guvernul are calitatea de

asigurat¹ pentru a putea beneficia de asistență medicală acordată în cadrul asigurării obligatorii de asistență medicală. Alte reglementări cu privire la modul de acordare a asistenței medicale pentru solicitanții de azil, în special pentru cei care fac parte din categoriile vulnerabile nu sunt prevăzute.

În acest context, conchidem că prevederile legislației precitate nu țin seama de situația specială a solicitanților de azil din categoria persoanelor vulnerabile în exercitarea dreptului la asistență medicală.

De menționat că problema abordată de AO "Centrul de Drept al Avocaților" cu privire la realizarea dreptului la asistență medicală a solicitanților de azil, în special ce ține de imposibilitatea de procurare a poliței de asigurare medicală a fost examinată de către Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității². Cu referire la acest aspect Consiliul a constatat că neinclusiunea solicitanților de azil în categoria asiguraților în sistemul **obligatoriu** de asistență medicală nu contravine standardelor privind nediscriminarea.

Totodată, Avocatul Poporului subscrie recomandării Consiliului cu referire la crearea condițiilor pentru ca persoanele din grupurile enumerate în Directiva UE 2013/33 a parlamentului European să poată beneficia de o protecție efectivă din partea statului căruia îi solicită azil, anume din considerentul vulnerabilității lor.

În susținerea recomandării expuse supra Avocatul Poporului notează că lipsa unor prevederi clare cu privire la realizarea dreptului la asistență medicală pentru aceste categorii de persoane pot genera încălcarea drepturilor fundamentale prevăzute de Constituție cu privire la ocrotirea sănătății garantate de articolul 36 și articolul 19 care prevede că cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile prevăzute de lege.

Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat prin articolul 36 din Constituție. De asemenea, potrivit articolului 36 alin.(2) din Constituție, minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit.

Articolul 25 al Declarației Universale a Drepturilor Omului prevede că „**orice persoană** are dreptul la un nivel de trai adecvat pentru sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală și serviciile sociale necesare”.

Dreptul la sănătate este, de asemenea, inclus în articolul 12 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (PIDESC), articolul 25 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, articolul 12(2) din Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), articolul 5(e) (iv) din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (ICERD), articolul 24 al Convenției cu privire la drepturile copilului (CDC), în articolele 11 și 13 din Carta Socială Europeană Revizuită.

Comitetul ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale a aprobat în anul 2000 Comentariul general nr.14 cu privire la dreptul oricărei persoane de a se bucura de

¹ Alin.6 din art.4 din Legea nr.1585 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală

² Decizia din 20 mi 2019, cauza nr.237/18

cea mai bună sănătate fizică și mentală, pe care o poate atinge. Astfel, Comitetul statuează că dreptul la sănătate este dreptul persoanei de a avea acces la utilizarea serviciilor unui șir de instituții, a serviciilor și condițiilor necesare pentru atingerea celui mai înalt nivel al sănătății sale. Dreptul la sănătate, la orice nivel și sub orice formă, este compus din următoarele elemente indisolubile: disponibilitate, accesibilitate, acceptabilitate și calitate.

Dreptul la sănătate include libertatea migranților de a-și controla sănătatea, precum și dreptul acestora de a accesa un sistem de protecție a sănătății ceea ce produce egalitatea de șanse pentru ca oamenii să se bucure de cel mai înalt nivel posibil de sănătate³.

În acest context accentuăm obligațiile statelor cu referire la dreptul la sănătate: prevenirea, tratamentul și controlul bolilor epidemice, endemice, profesionale și de altă natură; crearea condițiilor pentru a asigura, în caz de boală, servicii medicale adecvate și asistență medicală pentru toate persoanele aflate pe teritoriul statului.

Dreptul la sănătate poate fi supus doar unor limitări în temeiul legii și doar în măsura în care acestea sunt compatibile cu natura dreptului și doar cu scopul de a promova bunăstarea generală într-o societate democratică. Ca și în cazul tuturor drepturilor economice și sociale, statele trebuie să respecte principiul nediscriminării și să interzică orice măsuri ce afectează dreptul la sănătate.

Prin urmare, statele au obligația de „a asigura dreptul noncetățenilor la un standard adecvat de sănătate fizică și mentală, inclusiv abținerea de la refuzul sau limitarea accesului la serviciile de sănătate preventive, curative și paliative”⁴ și „orice persoană, indiferent de naționalitate, reședință sau statut de imigrație, are dreptul la asistență medicală primară și de urgență”⁵.

Armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene este un proces continuu, care are drept scop integrarea în ordinea juridică internă a legislației Uniunii Europene, în conformitate cu angajamentele asumate de Republica Moldova în cadrul acordurilor bilaterale încheiate cu Uniunea Europeană, al planurilor de acțiuni ale Guvernului, precum și cu programele legislative ale Parlamentului⁶. Astfel, unul dintre principiile activității de legiferare prevăzute în Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative presupune ”Actul normativ trebuie să corespundă prevederilor Constituției Republicii Moldova, tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, principiilor și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, precum și legislației Uniunii Europene”⁷.

În legătură cu cele menționate supra menționăm că Directiva 2013/33 a Parlamentului European și a Consiliului din 26.06.2013 de stabilire a standardelor pentru

³ CESCR, Comentariu general nr. 14, inclus în documentul E/C.12/2000/4, paragraful 8.

⁴ CERD, Recomandare generală nr. 30, U.N. Doc. CERD/C/64/Misc.11/rev.3 (2004).

⁵ CESCR, Comentariul general nr. 19, E/C.12/GC/19

⁶ Hotărârea Guvernului nr. 1171 din 28.11.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene

⁷ Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, art. 3

primirea solicitanților de protecție internațională stabilește în capitolul IV dispoziții privind persoanele vulnerabile.

Articolul 19 din Directivă prevede că statele membre se asigură că solicitanții primesc îngrijirile medicale necesare, care includ, cel puțin, îngrijirile de urgență și tratamentul de bază al bolilor și al afecțiunilor mintale grave.

Totodată, articolul 21 din Directivă prevede că în *dreptul intern care transpune prezenta directivă, statele membre țin seama de situația specială a persoanelor vulnerabile, precum minorii, minorii neînsoțiți, persoanele cu handicap, persoanele în vârstă, femeile însărcinate, părinții singuri cu copii minori, victimele traficului de persoane, persoanele care suferă de afecțiuni grave, persoanele cu afecțiuni mintale și persoanele care au fost supuse torturilor, violurilor sau altor forme grave de violență psihologică, fizică sau sexuală, cum ar fi victimele mutilării genitale a femeilor.*

De asemenea, amintesc că deși Convenția cu privire la drepturile omului și libertățile fundamentale (CEDO) nu garantează expres dreptul la asistență medicală, în anumite circumstanțe, responsabilitatea unui stat membru, în conformitate cu dispozițiile Convenției, poate fi totuși angajată în cazul în care se demonstrează că autoritățile statului membru pun în pericol viața unei persoane prin acte sau omisiuni prin care acesteia îi sunt refuzate serviciile de asistență medicală care, de altfel, sunt puse la dispoziția populației, în întregul ei⁸.

Curtea europeană a drepturilor omului a stabilit că statele membre au *nu doar obligații negative* de a nu dăuna persoanelor, dar și *obligații pozitive* de a proteja persoanele împotriva pierderii vieții sau a vătămării grave, inclusiv de către terțe părți sau de ele înseși, precum și de a le asigura accesul la servicii medicale.

Un *alt aspect* la care dorim să atragem atenția se referă la prevederile din articolul 31 lit. k) din Legea privind azilul în Republica Moldova nr. 270, în conformitate cu care solicitanții de azil **sunt obligați să se supună examenului medical** din motive de sănătate publică. Iar în conformitate cu prevederile articolului 30 alin.(2) din legea respectivă solicitanților de azil li se asigură dreptul la examen medical **gratuit** (inclusiv anonim) doar în scopul depistării precoce a virusului HIV și a maladii SIDA.

În același timp, se constată că pentru beneficiarii de protecție temporară este prevăzut că obligația de a se supune examenului medical, din motive de sănătate publică se asigură în **mod gratuit**⁹.

În lumina raționamentelor expuse, Avocatul Poporului consideră că este necesar de a revizui și aceste prevederi, astfel încât examenul medical din motive de sănătate publică pentru solicitanții de azil să fie asigurat în mod gratuit, pentru a asigura realizarea efectivă a acestei prevederi, dar și a obligației statului de supraveghere a sănătății publice.

Spre exemplu, legislația din România prevede că pe durata procedurii de azil străinul care solicită acordarea unei forme de protecție are dreptul de a primi gratuit asistență medicală primară și tratament corespunzător, asistență medicală spitalicească de

⁸ CEDO, Powell/Regatul Unit (dec.), nr. 45305/99, 4 mai 2000.

⁹ Articolul 4o lit.j) din Legea privind azilul în Republica Moldova nr. 270/2008

urgență, precum și asistență medicală și tratament gratuit în cazurile de boli acute sau cronice care îi pun viața în pericol iminent, prin sistemul național de asistență medicală de urgență și de prim ajutor calificat¹⁰.

Avocatul Poporului reiterează că dreptul la sănătate trebuie să fie accesibil pentru toate persoanele, fără nicio discriminare, inclusiv solicitanților de azil care fac parte din grupurile social vulnerabile. Ținând seama de situația specială, statul trebuie să-și asume obligația pozitivă ca beneficiarii solicitanților de azil aflați sub jurisdicția sa să poată beneficia de o protecție efectivă a dreptului la sănătate din partea statului, anume din considerentul vulnerabilității lor.

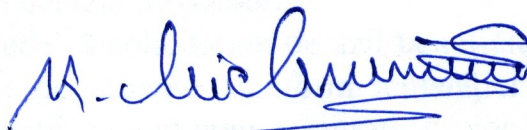
În lumina celor expuse, ținând cont de prevederile articolul 73 din Constituția Republicii Moldova, în temeiul articolul 27 lit. a) din Legea nr.52 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), în scopul prevenirii și eliminării cauzelor și condițiilor ce creează premise pentru încălcarea drepturilor și libertăților omului,

PROPUN:

1. Examinarea oportunității de modificare/completare a articolului 30 din Legea privind azilul în Republica Moldova nr.270/2008 și alin.(4) din articolul 4 al Legii cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală nr.1585/1998, cu includerea solicitanților de azil ce fac parte din grupurile vulnerabile (enumerare în articolul 21 din Directiva UE 2013/33) în lista asiguraților din partea statului.
2. Examinarea oportunității de completare în alin. 1) lit.k) al articolului 31 din Legea privind azilul în Republica Moldova nr.270/2008, după sintagma "examenului medical" cu sintagma „ în mod gratuit”, astfel încât solicitanții de azil să realizeze examenul medical din motive de sănătate publică, similar beneficiarilor de protecție temporară, în mod gratuit.

Despre decizia/acțiunile întreprinse cu privire la propunerile înaintate, rog respectuos să fiu informat în termen de 60 de zile.

Cu respect,

Mihail COTOROBAI
Avocatul Poporului

Ex. Muntean I.

¹⁰ Legea nr. 122/2006 privind azilul în România, art. 17 alin.(1) lit. m);
<http://igi.mai.gov.ro/ro/content/asisten%C5%A3a-solicitan%C5%A3ilor-de-azil>